

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

GESKIEDENIS V1

2017

ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

VRAAG 1: HOE HET DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA EN DIE SOWJETUNIE NA 1946 OP DIE EKONOMIESE SITUASIE IN EUROPA GEREAGEER?**BRON 1A**

Hierdie bron verduidelik die Verenigde State van Amerika se voorneme om van 1947 af die verspreiding van kommunisme in Europa te stuit.

... Amptenare van die Verenigde State van Amerika het in 1947 en 1948 nie presiese idees gehad oor hoe om inperking (stuiting) te implementeer nie. Moes inperking (stuiting) orals toegepas word? Moes dit militêr toegepas word? Moes Amerika fokus op ekonomiese hulp aan nasies wat hulle ekonomies wou heropbou? Moes die Verenigde State voorkeur aan besettingsbeleide gee, veral in Duitsland en Japan?

Die Verenigde State se president het aanvanklik, in wat as die Truman-leer bekend geword het, militêre hulp aan Griekeland en Turkye voorgestel, en verklaar dat die Verenigde State oral totalitêre uitbreiding sou betwis. Maar sy onderhoriges het egter gou besef dat hulle prioriteite versigtig sou moes bereken. Hulle het besluit dat hulle eerder op ekonomiese heropbou as op militêre herbewapening in Wes-Europa moes fokus; dat hulle na die verbrokkeling van ondersteuning van kommunistiese partye in Frankryk, Italië en Griekeland moes streef; dat hulle die hernuwing (herstel) van Wes-Duitsland en Japan moes bestuur, en hulle toekomstige mag moes kies. Inperking (Stuiting) het beteken dat Sowjetinvloed en kommunistiese ideologie in die gebiede wat teen die einde van die Tweede Wêreldoorlog deur die Sowjetunie se magte beset is, ingeperk moes word.

Die Verenigde State het in Junie 1947 die Marshall-plan aangekondig om Europa te help herbou. Die regerings van die meeste Wes-Europese nasies was bly om Amerikaanse geld te ontvang en aan 'n heropbouprogram deel te neem. Maar hulle het ernstige vrese oor die oplewing van Duitse mag gehad. Die Verenigde State het belowe om sy besettingsmagte in Duitsland te hou om die Franse sover te kry om saam te werk.

[Uit <http://press.princeton.edu/chapters/pons/s2-9143.pdf>.
Toegang op 16 Oktober 2016 verkry.]

BRON 1B

Die bron hieronder is 'n uittreksel uit George Marshall se toespraak wat op 5 Junie 1947 in Cambridge, Massachusetts in die Verenigde State van Amerika gelewer is. Hy het sy ekonomiese plan om Europese lande te help, aangekondig.

... Die redmiddel lyk asof dit in die verbreking van die bose (wrede) kringloop en in die herstel van Europa se mense se vertroue in die ekonomiese toekoms van hulle eie lande, en van Europa as 'n geheel, gesoek moet word. Die vervaardiger en die boer in wydverspreide gebiede moet hulle produkte vir geldeenhede kan en wil verruil, en die voortgesette waarde daarvan moet nie bevraagteken word nie.

Afgesien van die demoraliserende (kommerwekkende) invloed op die wêreld in die algemeen en die mense betrokke, moet die gevolge (koste) vir die ekonomie van die Verenigde State vir almal duidelik wees. Dit is logies dat die Verenigde State moet doen wat hy ook al kan om te help met die herstel van die normale ekonomiese welstand in die wêreld, waarsonder daar geen politieke stabiliteit en geen versekerde vrede kan wees nie. Ons beleid is nie teen enige land of doktrine gerig nie, maar teen honger, armoede en chaos. Die doel behoort die oplewing van 'n werkende ekonomie in die wêreld te wees, om die opkoms van politieke en maatskaplike toestande waarin vrye instansies kan bestaan, toegelaat word ...

Ek is seker dat enige regering wat bereid is om te help met die herstelwerk, die volle samewerking van die Verenigde State se regering sal hê. Enige regering wat probeer om die herstel van ander lande te blokkeer, kan nie hulp van ons verwag nie. Regerings, politieke partye of groepe wat daarna streef om menslike ellende (lyding) te verleng om politieke of andersins daaruit voordeel te trek, sal boonop teenstand van die Verenigde State ondervind.

[Uit *Book of Great Speeches* deur A Burnet]

BRON 1C

Die uittreksel hieronder is uit 'n artikel met die titel, 'The Turn Towards Confrontation: The Soviet Reaction to the Marshall Plan, 1947'. Dit is deur Scott D Parrish geskryf wat Stalin se verwerping van die Marshall-plan ontleed.

... Stalin het sy vrees dat Amerikaanse ekonomiese mag die Sowjet-invloedsfeer in Oos-Europa effektief kon ondermyn, blootgelê. Onder die dekmantel (verskoning) van die Marshall-plan kon nie net Wes-Europa nie, maar ook Oos-Europa, in 'n anti-Sowjet-koalisie gemobiliseer word ...

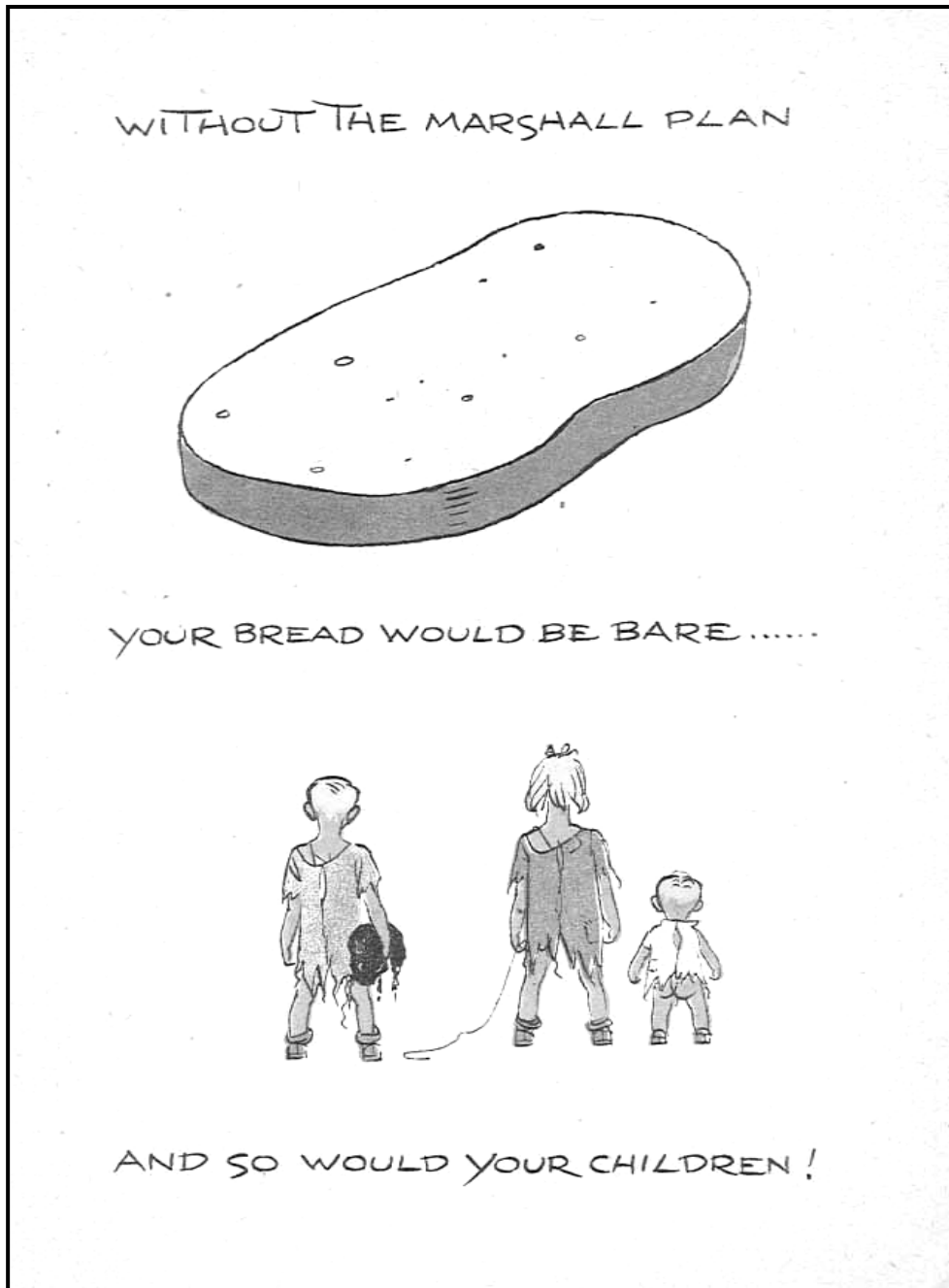
Die Sowjetreaksie op die Marshall-plan was 'n uitgebreide verskuiwing van hoofstrategie. Voor Marshall se aankondiging het Stalin nog gehoop dat dit moontlik sou wees om ten minste oor sommige kwessies met die Weste saam te werk in die konteks van 'n gemengde verhouding van mededinging en samewerking; nou het hy skynbaar geglo dat selfs beperkte samewerking onmoontlik was. Die aanvalsdreigement wat die Marshall-plan blykbaar weergegee het, het die Sowjetleier oortuig dat die Weste, gelei deur die Verenigde State, vasberade was om 'n vyandige sirkel om die Sowjetunie te skep. Aangesien die Weste deur sy daade getoon het dat hy inherent (natuurlik) vyandig teenoor die Sowjetunie was, het hy [Stalin] blykbaar geredeneer dat enige verdere pogings om 'n kompromie-onderhandeling te bewerkstellig, nie net sou misluk om positiewe gevolge te lewer nie, maar ook die Sowjetunie vir Westerse uitbuiting sou oopstel. Stalin het gevolglik vinnig beweeg om 'n reeks streng maatreëls te implementeer wat nie net geskep is om sy eie invloedsfeer in Oos-Europa te beskerm nie, maar ook om wat hy as Amerikaanse pogings beskou het om 'n anti-Sowjetblok in Wes-Europa te konsolideer, te ondermyn. Hierdie algemene soort beleid sou voortduur tot met sy dood in 1953 ...

Voor die Marshall-plan was koalisieregerings met wisselende vlakke van nie-kommunistiese deelname die norm in die streek. Sulke koalisieregerings was voor die somer van 1947 van krag in Pole, Tsjeggo-Slowakye, Hongarye, Bulgarye en Roemenië. Die besluit om volskaalse sowjetisering van hierdie state toe te pas, is klaarblyklik na die Marshall-plan geneem. Terwyl die vroeëre Nuwe Tipe Regeringstrategie nie die afdwing van Stalinistiese polisiestate dwarsdeur die streek vereis het nie, het die nuwe beleid dit wel gedoen.

[Uit <http://fliphtml5.com/lpnd/mdrn/basic>.
Toegang op 10 November 2016 verkry.]

BRON 1D

Die spotprent hieronder, deur Joe Spier, is in November 1949 deur die regering van Nederland in 'n boekie gedruk.

[Uit <http://score.rims.k12.ca.us/7/>.
Toegang op 15 November 2016 verkry.]

Afrikaanse vertaling:

**SONDER DIE MARSHALL-PLAN
GAAN JOU BROOD KAAL WEES ...
EN SO OOK JOU KINDERS!**

VRAAG 2: HOE BETEKENISVOL WAS DIE SLAG VAN CUITO CUANAVALLE VIR SUIDELIKE AFRIKA?**BRON 2A**

Die uittreksel hieronder is uit 'n publikasie van die Suid-Afrikaanse regering wat die 20ste herdenking van die Slag van Cuito Cuanavale gevier het.

Die voormalige President, Nelson Mandela, het na sy vrylating in 1991 Kuba sy eerste buitelandse bestemming vir 'n amptelike besoek gemaak. Hy het tydens hierdie besoek in 'n toespraak in Havana (Kuba) die volgende opmerking gemaak:

'Die nederlaag van die rassistiese weermag by Cuito Cuanavale het dit vir my moontlik gemaak om vandag hier te wees! Cuito Cuanavale is 'n mylpaal in die geskiedenis van die vryheidstryd vir Suidelike Afrika!'

Die dorp Cuito Cuanavale is teen die internasionale media beskerm en dus was daar min beriggewing oor die feit dat dit vir meer as tien maande, vanaf 1987 tot 1988, onder beleëring in een van die grootste, en wat blyk ook die laaste, gevegte van die Koue Oorlog gebuk gegaan het.

Die Slag van Cuito Cuanavale het die geskiedenis en politieke landskap van die Suider-Afrikaanse streek onherroeplik verander. By die voorheen onbelangrike dorpie, Cuito Cuanavale, het Angolese, Namibiese en Kubaanse magte daarin geslaag om die militêre aggressie van die apartheidsweermag te stuit. Terselfdertyd het Suid-Afrikaanse vryheidsvegters van Umkhonto we Sizwe, wat in Noordelike Angola geveg het, daarin geslaag om Angolese rebellesoldate te stuit en hulle verhinder om die apartheidsweermag in die suide te versterk. Die vredesonderhandelinge wat op hierdie slag gevolg het, het gelei tot die onttrekking van die Suid-Afrikaanse weermag uit Angola en Namibië, wat gelei het tot die onafhanklikheid van Namibië, en die aanspoor van Suid-Afrika se onderhandelde skikking ...

[Uit www.pmpsa.gov.za/files/pdfs/synopsis.pdf.
Toegang op 7 Februarie 2017 verkry.]

BRON 2B

Die foto hieronder toon Nelson Mandela en Fidel Castro wat in 1991 'n openbare saamtrek in Havana, Kuba, bywoon. Dit was Nelson Mandela se eerste internasionale reis nadat hy uit die gevangenis vrygelaat is.

[Uit https://www.democracynow.org/2013/12/10/nelson_mandela_fidel_castro_a_video.
Toegang op 7 Februarie 2017 verkry.]

Nelson Mandela

Fidel Castro

BRON 2C

Die uittreksel hieronder is 'n gedeelte van 'n toespraak wat Ronnie Kasrils op 24 April 2008 in Havana, Kuba, gelewer het. Hy het gefokus op hoe die Slag van Cuito Cuanavale 'n belangrike nederlaag vir die apartheidsregime was.

... Cuito Cuanavale. Eenduisend kilometer van Luanda, Windhoek en Lusaka af, tweeduisend kilometer van Pretoria af, meer as tienduisend kilometer van Havana af, maar tog het so 'n afgeleë plek aan die Einde van die Aarde 'n politieke aardskudding veroorsaak en gehelp om 'n eens magtige [apartheid-]regime wat die hele Afrika bedreig het, te begrawe. Cuito Cuanavale het gehelp om tienmiljoene Afrikane in Angola, Namibië en Suid-Afrika te bevry, om die anti-imperialistiese magte van Afrika en verder te versterk en om onbreekbare bande tussen Suid-Afrika en Kuba te bewerkstellig ...

Hierdie week vier Suid-Afrika die 14de herdenking van vryheid. Ons het skouspelagtige vordering gemaak met die verbetering van die lewensomstandighede van ons mense, veral die armes ... en Kuba is saam met ons op die veeleisendste punte.

Soos ons ambassadeur, kameraad Thenjiwe Mtintso, onlangs uitgewys het: Geeneen van Suid-Afrika se nuutgevonde vriende is, soos die Kubane, bereid om hulle lewens op te offer om in die landelike gebiede van Suid-Afrika te dien nie. Op die oomblik is daar 27 samewerkingsooreenkomste op gebiede soos gesondheid, behuising, konstruksie, onderwys, wetenskap en tegnologie. Sedert 1994 het 150 jong [Suid-Afrikaanse] dokters by Kubaanse universiteite gegradueer terwyl 287 steeds in Kuba studeer met 60 wat jaarliks arriveer. Meer as 500 Kubaanse kundiges doen tans internasionale diens in Suid-Afrika en werk as dokters, professors, spesialiste, in verskillende sfere ...

Ons is baie dankbaar vir die hulp wat ons ontvang het.

[Uit www.ssa.gov.za/portals/0/SSA%20docs/speeches/2008/minister%20kasrils%Kuba%2024%20April%202008.pdf. Toegang op 7 Februarie 2017 verkry.]

BRON 2D

Die uittreksel hieronder is uit 'n artikel wat deur Gary Baines geskryf is. Dit fokus op die belang van die Slag van Cuito Cuanavale vir sommige wit Suid-Afrikaanse Weermag-soldate wat in Angola geveg het.

Sedert die African National Congress die regerende party in Suid-Afrika geword het, het woordvoerders gereeld verklaar dat die triomf van die Angolese en Kubaanse magte by Cuito Cuanavale oor die 'apartheidsweermag' die ANC se hand in die onderhandeling van 'n skietstaking in Suid-Afrika versterk het. Van Nelson Mandela tot Jacob Zuma, het ANC-presidente die Kubane wat hulle lewens uit solidariteit met die vryheidstryd opgeoffer het, as helde vereer ...

Hierdie ontwikkelings het daartoe gelei dat afgetrede SAW apologete (ondersteuners) die ANC se weergawe betwis. Boeke, briewe, koerante en blogs is geskryf in 'n poging om reg te maak wat wyd beskou word as 'eensydige' en 'verkeerde' interpretasies van die gebeure. Afriforum, die Afrikaner-drukgroep, het in Februarie 2012 sosiale media gebruik om mense te versoek om 'n veldtog te ondersteun wat eis dat die regering sy wanvoorstelling van [wit] Afrikaner-geskiedenis laat vaar ... Hulle is ook gevra om Generaal Jannie Geldenhuys se onlangse boek, *We Were There: Winning the War for Southern Africa*, wat beweer dat die 'werklike' geskiedenis van die Slag van Cuito Cuanavale vertel word, onderskryf ...

SAW-veterane (soldate) het op verskeie geleenthede gemobiliseer om die ANC se weergawe van die geskiedenis van die Grensoorlog oor die algemeen te betwis ... Want hierdie geskiedenis is deel van wie hulle is en gaan sover as om hulle identiteite in die Suid-Afrika na apartheid te definieer.

[Uit *Replaying Cuito Cuanavale* deur G Baines]

VRAAG 3: HOE HET DIE BURGERS VAN LITTLE ROCK, ARKANSAS, IN DIE 1950's OP DIE DESEGREGASIE VAN CENTRAL HIGH SCHOOL GEREAGEER?**BRON 3A**

Hierdie bron fokus op die uitspraak van die Verenigde State Federale Hooggeregshof in 1954 oor skooldesegregasie. Dit beklemtoon hoe Central High School in Little Rock, Arkansas, deur die uitspraak geaffekteer is.

... die Hof ... het in 'n eenparige besluit, deur [Hoofregter] Earl Warren self geskryf, gepraat. Die besluit het aangevoer dat rassese segregasie van kinders in openbare skole die Gelykebeskerming-klausule van die Veertiende Amendement, wat bepaal dat 'geen staat 'n wet sal maak of afdwing wat enige persoon in sy jurisdiksie die gelyke beskerming van wette ontsê nie ...'

Aan die ander kant het die Amendement nie integrasie verbied nie. In elk geval het die Hof bevestig (verklaar) dat die Veertiende Amendement vandag gelyke onderwys waarborg. Die Hof het gesê dat openbare onderwys in die 20ste eeu 'n noodsaaklike komponent van 'n burger se openbare lewe geword het, wat die grondslag van demokratiese burgerskap, normale sosialisering en professionele opleiding vorm. In hierdie konteks sal enige kind wat goeie onderwys geweier word, waarskynlik nie in die lewe suksesvol wees nie. Waar 'n staat dus onderneem het om universele onderwys te voorsien, word sodanige onderwys 'n reg wat in gelyke mate aan swartes en wittes verskaf moet word.

Was die swart en wit skole 'hoofsaaklik' gelyk soos die laer howe bevind het? Nadat sielkundige studies bestudeer is wat getoon het dat swart meisies in gesegregeerde skole lae rassese selfrespek het, het die Hof beslis dat om kinders op grond van ras te skei, gevaarlike minderwaardigheidskomplekse veroorsaak wat 'n nadelige uitwerking op swart kinders se leervermoë het. Die Hof het beslis dat selfs as die fisiese geriewe by swart en wit skole dieselfde was, rassese segregasie in skole inherent ongelyk is en dus altyd onkonstitusioneel is.

[Uit http://www.pbs.org/wnet/supremecourt/rights/landmark_brown.html.
Toegang op 16 Oktober 2016 verkry.]

BRON 3B

Die uittreksel hieronder fokus op hoe die Little Rock Skoolraad die Federale Hooggeregshofbeslissing van 1954 oor skooldesegregasie aanvaar het. Die raad was slegs gewillig om 'n geleidelike desegregasieproses, wat oor baie jare sou plaasvind, te implementeer.

Die Little Rock Skoolraad het op 22 Mei 1954 'n verklaring uitgereik wat verklaar het dat hulle die Hof se besluit sou nakom sodra die Hof die metode en tydsbestek vir implementering uitgestippel het. Die raad het intussen Superintendent Virgil Blossom opdrag gegee om 'n desegregasieplan op te stel. Die skoolraad het in Mei 1955 die Faseprogramplan van geleidelike desegregasie aanvaar, wat as die 'Blossom Plan', na die skrywer vernoem, bekend geword het.

Die plan is oorspronklik bedink om op elementêre skoolvlak te begin. Soos wat ouers van leerders in elementêre skole egter van die mees uitgesproke ondersteuners teen integrasie geword het, het distriksamptenare in die herfs van 1957 egter besluit om nominale (klein) desegregasie by Central High School te begin, om teen 1960 na die junior hoër vlak uit te brei en tentatief, na elementêre vlak teen 1963. Die plan het ook 'n oorplasingbepaling bevat wat leerders sou toegelaat om van 'n skool waar hulle ras in die minderheid was, oorgeplaas te word. Dit het verseker dat leerders by Horace Mann High School hoofsaaklik swart Amerikaners sou wees.

[Uit <http://www.encyclopediaofarkansas.net/encyclopedia/entry-detail.aspx?entryID=718>.
Toegang op 8 Januarie 2017 verkry.]

BRON 3C

Hierdie pamflet is deur die Mothers' League ('n organisasie wit Amerikaanse vrouens wat teen integrasie was) versprei aan al die belanghebbendes wat Central High School bygewoon het. Dit skets in breë trekke die rigting wat die raad van Central High School sou inslaan rakende die Hooggeregshof beslissing oor die desegregasie van skole in die Verenigde State van Amerika. (Vertaal in Afrikaans en oorgetik)

WIL JULLE *NEGERS IN ONS SKOLE HÊ?

← *

**AS JULLE NIE WIL NIE, MOET JULLE EERSKOMENDE MAANDAG
STEMBUSSE TOE GAAN EN**

<u>VIR VERWYDERING</u>	STEM	<u>TEEN VERWYDERING</u>
LAMB		McKINLEY
MATSON		ROWLAND
TUCKER		LASTER

**DIT IS DIE EENVOUDIGE WAARHEID. AS DIE INTEGRASIONISTE
HIERDIE SKOOLRAAD-GEVEG WEN, SAL DIE SKOLE HIERDIE HERFS
GEÏNTEGREER WORD. DAAR GAAN ABSOLUUT NIKS WEES WAT JY
OF ONS KAN DOEN OM DIT TE KEER NIE.**

STEM ASSEBLIEF REG!!!

Kom ons werk saam in hierdie geveg –
Stuur jou bydrae aan

THE MOTHERS' LEAGUE

Posbus 3321 . LITTLE ROCK, ARKANSAS

Advertensie betaal deur Margaret C Jackson, President; Mary Thomason, Sekretaris

[Uit <http://www.encyclopediaofarkansas.net/encyclopedia/media-detail.aspx?mediaID=6625>.
Toegang op 17 September 2016 verkry.]

* **Negers: 'n Afbrekende (neerhalende) term wat gebruik is om na swart
Amerikaners te verwys**

BRON 3D

Hierdie foto toon soldate van die Nasionale Garde wat vir Elizabeth Eckford wys om 'n ander ingang te vind in haar poging om Central High School binne te gaan gedurende die integrasiekrisis wat in 1957 in Little Rock plaasgevind het.

[Uit <http://www.encyclopediaofarkansas.net/encyclopedia/media-detail.aspx?mediaID=7784>.
Toegang op 17 September 2014 verkry.]

**Soldate van die
Nasionale Garde**

Elizabeth Eckford

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

Baines, G. 2012. *'Replaying Cuito Cuanavale' History Today* Volume 62, Issue 9)

Burnet, A. 2013. *Book of Great Speeches, UK* (Chambers)

<http://fliphtml5.com/lpnd/mdrn/basic>

<http://press.princeton.edu/chapters/pons/s2-9143.pdf>

<http://score.rims.k12.ca.us/7/>

<http://www.encyclopediaofarkansas.net/encyclopedia/entry-detail.aspx?entryID=718>

<http://www.encyclopediaofarkansas.net/encyclopedia/media-detail.aspx?mediaID=7784>

<http://www.encyclopediaofarkansas.net/encyclopedia/media-detail.aspx?mediaID=6625>

http://www.pbs.org/wnet/supremecourt/rights/landmark_brown.html

https://www.democracynow.org/2013/12/10/nelson_mandela_fidel_castro_a_video

www.pmpsa.gov.za/files/pdfs/synopsis.pdf

www.ssa.gov.za/portals/0/SSA%20docs/speeches/2008/minister%20kasrils%20Kuba%2024%20April%202008.pdf